

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Praesertim Augustini, Et Thomae Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Sacramentis In Genere Et Specie - Libros Octo Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput 38. Plena magnorum peccatorum, maximè consuetudinariorum, &c.
conversio, secundùm ordinariam divinæ gratiæ œconomiam facilis non
est, sed difficilis, difficiliorque in Sacerdote lapso, quam in ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73212](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73212)

CAPUT XXXVIII.

Plena magnorum peccatorum, maxime consuetudinariorum, &c. conversio, secundum ordinariam divinam gratiam æconomiam facilis non est, sed difficilis, difficiliorque in Sacerdote lapsio, quam in Laico.

§. I.

Aserio probatur ex Scriptura.

533 Imprimis ex Ecclesi. 1. v. 15. *Perversi difficile corrigantur.* Hierem. 13. v. 23. *Si mutare potest Aethiops pellem suam, aut pardus varietates suas, & vos poteritis bene facere, cum didiceritis male.* Et c. 30. v. 12. *Insanabilis fractura tua... Curationum utilitas non est tibi.*

534 Secundo ex Amos 1. *Super tribus sceleribus Damasci... Gazæ... Tyri... Edom... Filiorum Ammon... Moab... Juda... Israël, & super quatuor nos convertam eum. Quasi dicat (ait S. Thomas Villanovanus conc. in ser. 6. post Domin. 4. Quadrag.) tribus sceleribus aliquando peccam... Non ut impossibilem, sed ut difficilem quadriviam (id est consuetudinarii) peccatoris ostenderet curationem.*

535 Aliud ex hoc loco, & similibus colligunt plerique Theologi, censentes cum Cyrillo Alexandrino l. 3. de adorat. in spir. & verit. & Authore libri de vita Christiana apud August. 10. 6. certam divinam misericordie constitutam esse mensuram, respectivè ad aliquos majorem, respectivè ad alios minorem, quâ implet Deus per gratiæ efficacis collationem amplius non miseretur, nec proinde peccator amplius convertitur, sed induratur. Sicut Pharaon post primum in suum crimen relapsum, induratus fuit, secundum Augustinum; Sathil post primam inobedientiam à temporali regno reprobatus fuit. 1. Reg. 13. Samson de vinculis Philistinorum ter liberatus, post quartum in ea relapsum à Deo derelictus fuit, atque à spe sua dejectus, quâ se (ut antea) excutere putabat, dicens: *Egre diari sicut ante, & me excusiam; nesciens quid recessisset ab eo Dominus.* Judic. 16. Pharaon, Sathil, Samson, suo illo exemplo expriment id quod peccatoribus accidere solet. Putant isti se toties à Deo convertendos, quoties lapsi & relapsi fuerint. Sed ipsi, sicut Damasco, Gazæ, Edom, Tyro, Moab & Judæ, dicit Dominus: *Super tribus sceleribus... & super quatuor nos convertam eum*, id est non dabo gratiam efficacem, quâ convertatur, idcirco vivet & morietur in peccatis suis. Accipe verba laudati Authoris lib. de vit. Christ. cap. 4. *Esse (inquit) certum peccatorum modum, atque mensuram, Dei ipsius testimonio declaratur. Et quod unusquisque, vel celerius, vel tardius, prout peccatorum modum expleverit, judicetur, evidentissimè demonstratur, quando de Sodomorum & Gomorrhæorum interitu atque incendio, qui sua jam peccata repleverant, ad Abraham Deum loquitur, dicens: Clamor Sodomorum & Gomorrhæorum repletus est, & peccata eorum magna vehementer repleta sunt. De Amorrhæis vero... qui sua nondum peccata siverant, quos post multos annos... constat esse deletos: nondum repleta sunt peccata Amorrhæorum usque adhuc. Quo exemplo manifestissimè docemur, singulos tandem ut convertantur sustineri, quamvis delictorum suorum cumulum non habuerint consummatum. Patet hoc in allatis exemplis Pharaonis, Sathil, Sodomitarum, Amorrhæorum, & habitatorum Damasci, Gazæ, Tyri, &c. Patet & in filiis Israël, quos Deus in deserto sustinuit usque*

Tom. III.

ad nonam rebellionem, sed per decimam impleverunt mensuram, idcirco non introierunt in terram promissionis. Patet denique in Angelis, quibus Deus non concessit nisi duo vel tria momenta ad salutem. Post certam itaque peccatorum mensuram, Deo notam, hominibus ignotam, solet Deus (ex Theologorum illorum sententia) subtrahere gratiam suam efficacem, sine qua nullus convertitur. Tametsi non unam eandemque omnibus mensuram præscripserit Deus, sed unam, aliis aliam. Cujus enim vult, & quomodo vult, miseretur. Et quem vult indurat. Unus etiam citius (ut Sathil & Pharaon) alii feris indurantur. Quam difficilis verò sit conversio induratorum, nemo est qui ignorat.

3° ex Evangelio, salutis viam ipsi justis difficillem & arctam prædicante. Si enim talis est justis: quanto magis peccatoribus, maxime post grandia crimina, &c.? Via autem salutis non foret ipsis difficilis, si gratiæ amissæ per plenam conversionem recuperatio foret ipsis facilis. Si enim ipsis facile esset, gratiam amissam recuperare; facile quoque esset recuperatam conservare, in eaque perseverare; ob ea quæ dicitur sumus cap. 41. §. 20. ipsis ergo facilis esset salus.

4° ex Evangelica historia resurrectionis Lazari, quæ secundum Augustinum tr. 49. in Joan. Gregorium homil. 26. in Evangelia, aliosque Patres, figura fuit resurrectionis spiritualis peccatorum consuetudinariorum. Tres quippe mortuos Christus legitur corporaliter resuscitasse, videlicet filiam Archisynagogi, filium viduæ Naimitanæ, & Lazarum. Et filiam quidem Archisynagogi (figuram peccatoris, ex fragilitate lapsi, statimque surgentis) nondum elatam è paterna domo, datâ illi manu, facile & citò revocavit ad vitam. Nec difficulter filium illum unicum matris suæ (figuram peccatoris aliquamdiu, sed non diu jacentis in morte animæ) quippe quem, extra portam civitatis elatum, sed nondum sepultum, tacto loculo, sine alia difficultate surgere iussit. Sed ut Lazarum in monumento & sepultura quadrivianum, foetidumque (peccatoris consuetudinarii figuram) resuscitaret, *infremuit spiritu, & turbavit seipsum. Et lacrymans est Jesus. Jesus rursus fremens in semetipso, voce magna clamavit: Lazare veni foras.* Joan. 11. Cur ita? Ut ostenderet quàm difficilis sit spiritualis consuetudinariorum resurrectio. *Quia difficile surgit, quem moles consuetudinis premit,* inquit Augustinus loco citato. Ita etiam alii communiter Patres, *difficile observantur.*

5° ex Luc. 18. *Facilius est camelum per foramen acis transire, quàm divitem intrare in regnum celorum.* Ubi per divitem non intelligitur divitias habens, sed divitias amans, seu avarus. Cui si difficilis sit salus, difficilis est pœnitentia seu conversio salutaris. Si autem salutaris conversio difficilis sit avaro; difficilis quoque est luxurioso, ambitioso, seu aliis desiderii & amoribus secularibus tenaciter alligato.

6° homo triginta & octo annos habens in infirmitate (de quo Joan. 5.) haud dubie figura est peccatoris inveterati, & consuetudinarii. Sed homo ille non nisi miraculosè curatus est à Christo. Similiter ergo ad curationem peccatoris inveterati & consuetudinarii, gratiæ opus est miraculo. Unde Joannes Evangelista ibidem refert, quod ad ejusmodi infirmorum curationem erat Hierosolymis probatica piscina. *Angelus autem Domini descendebat secundum tempus in piscinam, & movebatur aqua, id est turbabatur. Quod utique miraculosè fiebat.*

7° ex Matth. 12. ubi Magister cœlestis rationem assignat difficultatis, quæ est in conversione magni peccatoris, post pœnitentiam relapsi: *Cum immundus spiritus exierit ab homine, ambulat per*

N n

loca arida, querens requiem, & non invenit. Tunc vadit: reuertit in domum meam, unde exiui. Tunc vadit, & assumit septem alios spiritus secum, nequiores se, & intrantes habitant ibi. Et sunt novissima hominis illius pejora prioribus. Ecce ergo caua dicta difficultatis in relapso, utpote quem ante relapsum unicus spiritus malus possidebat, relapsium autem post penitentiam (quae spiritum illum malum eiecerat) possident illi septem spiritus mali, primo nequiores. Quos primus ille spiritus malus secum idem assumit, ne rursus eiciatur, sed in relapso illo abique timore iterum ejectionis habiter (inquit Nazianzenus.) Jam ergo non facile eicitur ut ante, utpote septupliciter fortior quam ante. Ideo proinde sunt novissima hominis illius pejora prioribus, non solum quia relapsus in crimen post penitentiam, septupliciter peior est primo crimine, verum etiam quia dominium damnationis in ipsum, septupliciter fortius est, quam ante, vinculaque quibus ipsum sibi devictum devinctamque tenet, septupliciter fortiora sunt. Ad rumpendum proinde difficilius: si enim funiculus triplex difficile rumpitur, difficilius profecto rumpitur fasciculus septuplex.

341 8°. allatam rationem mirifice illustrat Apostolus Hebr. 6. & 10. Siquidem cap. 6. impossibile est (inquit) eos qui semel sunt illuminati, gustaverunt etiam donum caeleste, & participes facti sunt spiritus sancti, gustaverunt nihilominus bonum Dei verbum, virtutesque seculi venturi, & pro lapsi sunt, rursus renovari ad penitentiam. Terra enim saepe ventosem super se bibens imbrem... profertur autem spinas & tribulos, reproba est, & analogia proxima, casus consummatio in combustionem. Voluntarie enim peccantibus nobis (ait idem Apostolus ibidem c. 10.) post acceptam notificationem veritatis, jam non relinquuntur pro peccatis hostia, terribilis autem quaedam expectatio iudicis, & ignis emulatio, que consumptura est adversarios. Etenim si irritam quis faciens legem Moysi, sine ulla miseratione duobus vel tribus testibus moritur, quanto magis putatis deteriora mereri supplicia, qui Filium Dei conculcaverit, & sanguinem Testamenti pollutum dixerit, in quo sanctificatus est, & Spiritus gratiae contumeliam fecerit?

342 Scio priorem Apostoli textum, intellectum de impossibilitate omnimoda, à sanctis Patribus explicari de renovatione ad penitentiam, seu per penitentiam (ut exponunt Chrysostomus, Theophylactus, Occumenius, &c. per penitentiam intelligendo baptismum; qui cum reiterari non possit, omnino impossibile est relapsi post baptismum, per eam renovari. At etiam scio eundem Apostoli textum, intellectum de impossibilitate non omnimoda, sed morali, id est difficultate magna, ab omnibus penè sacris Interpretibus, qui post extinctam penitus Novati heresim scripserunt, magis planè ac genuinè exponi de renovatione per penitentiam proprie dictam, quae non baptismum, sed (respective ad fideles lapsos) penitentiam significat lapsorum post baptismum. Hanc quippe penitentiam Apostoli verba planè & proprie significant. Dumque Apostolus impossibile esse dicit, lapsis post baptismum, per eam renovari, per impossibile intelligit valde difficile, non quibusvis peccatoribus post baptismum lapsis, sed enormiter lapsis. Ita Cornelius à Lapide in cap. 6. ad Hebr. ad idem referens Anselmum, Lyram, Hugonem, Dionysium, Tielmannum, Riberam, &c. Quibus addo Clementem Alexandrinum in fine praefatis paragraphi referendum, Etlum, & S. Thomam de Villanova conc. 3. in Dom. 4. Advent. Et conc. 3. in Dom. 3. Quadr.

343 Itaque Apostolus impossibile pro valde difficili ponit, docetque quòd licet peccatoribus, post

baptismum lapsis in grande crimen, venia non sit impossibilis, dummodo legitime poenitent, ipsis tamen valde difficile sit legitime poenitere. Quia Deus raro talibus concedit poenitentiae donum. Ut enim S. Thomas Villanovanus advertit loco citato, postquam Deus ex sua misericordia liberavit aliquem à servitute peccati, eripiens eum de potestate tenebrarum, & transfert in regnum filii dilectionis suae, nimis magna malitia, ingratiitudo, & contemptus est, iterum se subicere servituti peccati. Et quidam insequam nosceret peccati servitutem, & justitiae pacem, nihil mirum. Sed postquam novè utrumque statum, commutare justitia delicias pro servitute peccatorum... peccatum est dignum omni supplicio, indignum misericordia. Exemplum: si quis proter si unum manibus sumptibus eriperet de servitute Taurorum, & the se iterum objiceret servituti: quis miraretur e jus? Quis non dicat: moriatur subito in sua servitute, ex quo sic voluit? Unde Apostolus, ostendens, quàm difficiliter hujusmodi poenitent, ait: impossibile est eos, &c. ut supra. Impossibile, id est, valde difficile. Propter malitiam. Propter contemptum. Propter ingratiitudinem. Propter malitiam: noverant enim jam miseriam servitutis peccati: non possunt allegare ignorantiam. Propter contemptum: quia experti utrumque statum, delicias justitiae pro voluptatibus commutarunt. Propter ingratiitudinem: quia liberati misericorditer & potenter, neglexerunt. Propter aia justitiae Dei iudicio de ferri iraduntur in reprobam sensum, & quasi contemptores contemnantur, & sunt pessimi. Nam, sicut ait Evangelium, non redierit ad illud peccatum solum, sed etiam ad septem alia pejora, quibus induravit, & sunt novissima hominis illius pejora prioribus. Sic Judas, quò aliquo tempore malus fuit, & vocatus ad Apostolatam, aliquo tempore resipuit, quia deinde rediit ad primum avaritiam, habuit finem quem scitis. Ipsi... sancti sunt illi, quos Dominus in manu validis eduxit de servitute Pharaonis, & postquam gustaverunt manna, desiderabant cepas & popos, & alia, & alias Aegypti, & optabant redire in Aegyptum, quibus juravi (inquit) in ira mea, si revertentur in requiem meam. Sic ipsi, liberati à servitute peccati, gustaverunt bonum Dei verbum, & delicias seculi venturi, & commutarunt pro cepis & aliis voluptatibus carnalium, reprobi & indigni caelesti patri.

Si tam difficultis est conversio lapsorum in grande crimine post baptismum, eerte non minus difficultis est conversio lapsorum in grande crimen, post susceptum Penitentiae & Eucharistiae Sacramentum, praesertim inveteratorum & confederatariorum. Quod etiam Christiani olim plenè cognitione protestabantur in baptismo, hoc hodie plenè cognitione protestamur in confessione, nos utique non amplius redituros ad coinquinaciones mundi, sed diabolo & operibus ejus seu peccatis sic abrenuntiare, ut ad ea amplius non simus redituri. Non minoris ergo, imò majoris gravitatis sunt peccata nostra post confessionem, quam illorum post baptismum; nec minus, sed magis indigna Dei misericordia. Tum quia commissa post baptismum, simulque Penitentiae & Eucharistiae Sacramentum. Tum quia quaecumque Apostolus allegat ad demonstrandam gravitatem illorum, demonstrant parem, si non majorem, gravitatem illorum. Tam enim illorum, quam illorum patratores, sunt illuminati, gustaverunt etiam donum caeleste, & participes facti sunt spiritus sancti. Et utrique insuper gustaverunt bonum Dei verbum, virtutesque seculi venturi. Utrique etiam sunt terra illa saepe ventosem super se bibens imbrem... profertur autem spinas & tribulos. Utrique tandem Filium Dei conculcavit.

vunt, & sanguinem Dei pollutam duxerunt, & Spiritus gratia consummeliam fecerunt. Non magis ergo illis, quam illis, voluntarie peccantibus post acceptam noxiam veritatis, jam relinquatur pro peccatis hostia, sed terribilis expectatio iudicii, &c. Nec magis illis, quam illis, facilis est renovatio per poenitentiam: quia non magis illis, quam illis, facilis est vera sufficientique poenitentia; cujus donum quia relabendo contempserunt, eidemque dono, & sanguini Christi consummeliam fecerunt, eo se indignos reddiderunt. Unde Clemens Alexandrinus Hom. 1. 2. posteriorem Apostoli locum supra relatum, exponit de voluntarie peccantibus post poenitentiam secundam, ut videre est apud Morinum l. 5. c. 28. n. 5.

§. II.

Secundo probatur ex traditione Sanctorum.

- 545 **P**rimo namque Apostolus 1. Cor. 5. Corinthium, post baptismum lapsum in incestum cum uxore patris sui, sathana tradidit ad interitum carnis, in coque interitu per annum reliquit, ut spiritum ipsius per poenitentiam salvum faceret, ostenderetque ejusmodi peccatorum facilem non esse ex toto corde poenitentiam, sed difficilem.
- 546 **2**º. Iulianus l. 1. sermonum term. 19. *Perdifficile* (inquit) *anima ad ea, quibus excidit, bona regreditur, & peragere a malis, quibus assuevit, egreditur.*
- 547 **3**º. Cyprianus tr. de lapsis: *Passive Dominam cito placari, quem verbis perfidis abnuisti, cuius patrimonium proponere maluisti, cuius templum sacrilega contagione violasti? Putasne eum facile misereri tui, quem tuum non esse dixisti? Orare oportet impensius, diem lacru transigere, vigiliis noctes ac fletibus ducere. . . . stratus solo adbarere, in cinere & in cilicio volutari.*
- 548 **4**º. Chrysostomus hom. 87. in Matth. *Cum semel quasi violentia, vel insano furore oppressa sit ratio, difficillimus est respicere, nisi generosissima sit anima que opprimitur.* Homilia vero 30. dixerat quod quanto anima corpore praestantior, tanto ejus curatio curatione corporis major ac difficilior est.
- 549 **5**º. Ambrosius l. 2. de poenit. c. 10. *Facilius invenis qui innocentiam servaverint, quam qui congrue egerint poenitentiam.* Utpote qua sine magnis laboribus & difficultatibus post graviora crimina non agitur, prout explicat scribens ad Virg. lapsi *Logubris tibi accipienda est vestis, & mens, & membra singula digna castigatione punienda. . . . totum corpus. . . . cinere aspersum, & operam cilicio perborrescat; cor vero sit liquescens sicut cera. injuriis inquietans seipsum, & cogitationibus ventilans, quare sit ab inimico subversum.*
- 550 **6**º. Augustinus Psal. 6. ad illa verba: *anima mea turbata est, sed tu Domine usquequod, docet Deum nec cito, nec facile exaudire animam peccatricem, tamen pro suis delictis deprecantem: ut ei persuadeatur in qua mala se peccando praecipitaverit. Quod enim facile sanatur, non multum cavetur. Ex difficultate autem sanationis erit diligentior custodia recepta sanitatis.* Et in Psal. 106. *Potuit hoc Dominus sine difficultate prestare: sed si hoc sine difficultate haberemus, largitorem hujus boni non agnosceremus.* Tract. 49. in Joan. *Difficile surgit, quem moles consuetudinis premit.*
- 551 **7**º. Theodoretus in epist. div. Decret. *Sunt medicabilia, etiam qua post baptismum sunt vulnera: medicabilia autem, non ut olim, per solam fidem, id est non ea facilitate, qua per baptismum, qui est Sacramentum fidei; sed per multas lachry-*
Tua. III.
- mas, & fletus, & lacrus, & jejunium, & orationem, & laborem, commissi peccati quantitati contemperatum. Qui enim non sic affecti sunt, eos nec admittere quidem didicimus.*
- 8**º. S. Prosper in Psal. 106. adducit, & suam facit doctrinam ex S. Augustino in eumdem Psal. num. 550. relatum. Et l. 2. de vit. contemplat. c. 15. (si tamen liber iste non sit Juliani Pomerii:) *Fit iusto Dei iudicio. . . . ut qui noverint mala vitare, cum possent, non possint vitare, cum volunt.*
- 9**º. Gregorius Magnus l. 4. c. 2. in lib. 1. 553 Reg. sententiam proximè relatum habet, sicut & lib. 6. c. 2. ubi rationem affert, cur non possint, licet velint, quia perfecte velle non possunt. Et l. 11. Moral. c. 5. *Sape nonnulli a pravis actibus exire cupiunt; sed quia eorundem actuum pondere premuntur, in mala consuetudinis carcere inclusi, a semetipsis exire non possunt.* Et rursum l. 5. c. 4. in lib. 1. Reg. *Flagitiosorum conversio facilis non est.*
- 10**º. Laurentius Justinianus lign. vit. to. 9. de pens. c. 3. *Ustata culpa obligat mentem, us nequaquam surgere possit ad rectitudinem. Conatur, & labitur: quia ubi diu persistis, ibi etiam, cum nolueris, cadis. Lex enim peccati est violentia consuetudinis, qua trahitur injustus animus, eo merito, quo in eam volens lapsus est.* Lib. 2. de Spirit. resurrect. pluribus explicat difficultatem abjiciendi poenitentiam voluntatem peccandi in consuetudinario: *Tot quippe jurebus tenetur adstrictus, quot sceleribus praegravatur; tantisque spiritualibus compedibus est vinculis, quanto caducis rebus immoderate inheret affectu. Captivatur itaque consuetudine delinquens, retrahitur a sensualitate, qua poenitentia jugo colla subjicere recusat; repellitur susceptionibus damnorum, visibilibus detinetur amore.*
- 11**º. S. Anselmus l. de similitudin. c. 189. 555 *Jocatur diabolus cum hominibus multis, quos irretitos suis laqueis, pro sua voluntate in diversa visorum impedimenta pertrahit. Sunt enim quidam. . . . avaritia, seu luxuria, & similia flammis succensit, ex mala consuetudine illis addidit. His contingit aliquando, ut sua facta considerantes, steant, seque amodo a talibus castituros ore promittant, & more avis irretitae, liberos se volare audent. Sed quia pravo usa irretiti ab hoste tenentur, nolentes in eadem vitia desciuntur. Fitque hoc saepius, nec omnimode liberantur, nisi magno conatu & gratia junis rumpatur prava consuetudinis.*
- 12**º. S. Aelredus serm. 15. in Isa. *Omnis qui facit peccatum, servus est peccati. O dura servitus! qua etiam animum venientem plerumque cogit ad vitia, cum violentia mala consuetudinis ad illud impellitur vitium, quod detestatur: ut mirum in modum & peccatum ita velit ut faciat, ita nolit ut ploret.* Et serm. 24. *Qui istis passionibus manus dederit, & se servituti tradiderit vitiorum, omni virtute spoliatus, imberbis, & quasi in feminam resolutus agnoscat. Et ideo multo facilis est ante lapsum vitia declinare, quam datam eis semel manum eorum potestati subducere. Quod si vinculis consuetudinis qui fuerit irretitus, in omnibus debilis, & inermis, & quasi femineus invenitur.*
- 13**º. S. Bernardus ser 81. in Cant. dicit, quod 557 *conuetudinarius premitur jugo voluntariae servitutis, & est quidem pro necessitate miserabilis, pro voluntate inexcusabilis.* Et serm. de tripl. miter. In gravius, & qua ad mortem peccata sunt. . . . difficilis propterea res, & solè divina virtuti possibilis, susceptum semel peccati jugum à cervicibus excutere. Quoniam qui facit peccatum, servus est peccati, nec est jam liberari, nisi in manu furit. Unde to. 2. serm. 75. dicit, quod
N n 2

licet Deo difficile non sit subito honestare pauperem, momentoque quamlibet magnum convertere peccatorem; rari tamen sunt magni peccatores, praesertim consuetudinarii, quos una hora convertit. Et Ierem. in festo sanctorum Petri & Pauli, dicit, *eorum qui post conversionem suam (scilicet Monasticam professionem) peccatis & vitiis implicantur, per paucos reperiri qui redeant ad gradum pristinum, sed magis in sordibus positi sordescant adhuc.*

§ 58 14°. S. Thomas lect. 1. in cap. 6. ad Hebr. Sicut (inquit) in corporalibus nullus status est ita periculosus, sicut recidivantium; ita in spiritualibus, qui post gratiam cadit in peccatum, difficilius surgit ad bonum. Et in cap. 6. epist. ad Rom. Consuetudo peccati quamdam necessitatem inducit ad peccandum. Et 2. 2. q. 156. a. 3. ad 2. dicit peccantem ex habitu, difficilius sanari, quam peccantem ex passione: quia errat circa finem, & quia habitus difficile tollitur. Non itaque putemus tam facile remitti posse admissa semel crimina, ait Caelarius Arelatensis homil. 19.

§ 59 Id profecto non crederent sancti illi poenitentes, de quibus S. Joannes Climacus in scala Paradisi gradu 5. narrat, se in quodam loco prope Alexandriam poenitentibus deputato, vidisse quosdam totas noctes ad usque mane sub dio immotis pedibus stantes, & miserabiliter cum somno & natura luctantes, seque ipsos adhuc graviter oburgantes, ac conviciis insuper & contumeliosis excitantes; alios frontibus humum ferientes, pavimentum lacrymis inundantes, scipios diverberantes, & ex imo pectore & intimis visceribus ritu leonum rugientes & ingemiscentes; qui saxa ipsa verbis & vociferationibus, precibusque ad Deum fests ad sensum commiserationis possent instillere. Videre erat in illis linguas ardentes, & pro ritu canna ex ore promissas. Alii gravi solis aestu cruciabant. Alii frigore se torquebant. Alii cum modicum quid aquae libassens, desiderium tantum ut ne sit enearentur. Alii cum panem gustassent dumtaxat, illum rursus procul a se rejiciebant, SE INDIGNOS DICTANTES QUI CIBUM HUMANUM SUMERENT, qui bestiarum opera exercissent.

§ 60 Erat videre in illis genas, quae ex assidua geniculatonum consuetudine callum obduserant; oculos exesos atque debiles, atque in sinus capitis recessentes. Genas habebant saucias, & ardore ferventium lacrymarum adustas; vultusque pallentes & emaciatas facies, nihil a mortuis, se conferres, differentes, &c.

§ 61 Maxima vero peccata, quae ibidem ab hominibus laicis, vitae Monasticae addictis, & sacros Ordines non habentibus, sic luebantur, erant violatio signaculi castitatis, gula, sive comestio furtiva, & subitus furor; ut gradu 4. & 5. licet videat. Et si quando quis occulte fuerat lapsus, DETECTO (apud Abbatem) vulnere, petitoque emplastro, importunis precibus & lacrymis rogabat eadem loco adjudicari, ubi nullus culina fumus cernebatur; non vinum, non oleum, in cibum adhibebatur; non aliud quicquam a foco, praeter panem & minuta olivula, in mensam inferebatur; & unde nemo unquam poterat efferre pedem, nisi postquam de eo Praeses divinitus fuerat edoctus. Et quidem gradu 4. refertur, quod frater quidam ex Alexandrino, trecentorum & triginta Monachorum Coenobio, eo quod alium quemdam fratrem tantummodo ut nugacem & loquacem criminatus fuerat, expulsus, in vestibulo portae totos 7. dies subsistit, assidue aditum rursus ad Coenobium, & delicti veniam precans: & licet per 6. dies nihil omnino gustasset, non tamen nisi hac conditione, ut ad poenitentium classem transiret, rursus fuit admissus: quam conditionem eum ille obvius manibus amplexatus fuisset, iussit

cum Abbas ad praefatum carcerem deduci: in quo praeter Laicos Regulares, procul dubio & saeculares poenitentiam agebant.

ROGABANT illi saepe eximium suum Pastorem § 62
& Judicem, uti collum nunquid, & ferreis manibus brachia constringerentur; pedes cippo & robore, reorum vitu, includerentur; nec prius inde expedirentur, donec sepulchro inferrentur: immo ne se communi hominum sepultura dignaretur; sed more peccatum vel in flumen abiceret, vel feris in agro devorandos exponeret.

Ita nimirum adhuc saeculo Christi 6. penè clapsa § 63
fo Christiani agnoscebant, quam horrendum sit, Deum viventem offendere, atque in altera vita in ejusdem manus incidere. Tu vero, qui ejusdem Majestatem immensam illis multo gravius laesisti, ab iisdem disce, non solum, earumque brevissimarum precum injunctionem à Sacerdotibus desiderare; & quando jejunas, te omni cibo desiderabili, imò & pane ipso indignissimum judicare, nec pharisaico fastu turgere. Prohè novimus, inquiebant jam dicti poenitentes, & nec oculos ad caelum levare audentes, nos detinere omni poena & supplicio dignissimos: non possumus enim pro numero & multitudine peccatorum nostrorum satisfacere, etiamsi totus mundus convocatus nobiscum plangeret; seque ipsos excitando dicebant: Curramus! fratres, curramus! neque impuro & erumoso corpori nostro parcamus; sed mactemus carnem nostram, quemadmodum illa mactavit animas nostras. Quid plura? Omnes festinant, § 64
prope oculos semper mortem desigentes. Ecquid (inquiebant) nobis fiet? Quae sententia in nos profertur? Quis finis vitae nostrae? Eruntne redditus nobis ad caelestem patriam? Eruntne spes veniae, tenebris consusis, auctoris rei? Potuitne deprecatio nostra ad conspectum Domini pervenire? An merito rejecta est, abjecta, & cum ignominia repudiata? Utrum admissa potuit aliquantulum Judicem placare? Quantum profecti? Quid effecit? Quando ex impuro ore & corpore effusa est, non magnum profectum habuit. Haec & alia post longam, duram, luctuosamque poenitentiam sanctissimi illi poenitentes. Quae fultus descripta videri possunt loco citato.

§. III.

Tertio probatur à ratione.

ID demonstrant sex rationes c. 37. §. 5. ex Aug. § 65
Augustino deductae & explicatae, prout eas relegendi & consideranti perspicuum fiet. Vide Recentiorum ad eas effugia ibidem praclusa, & omnibus consideratis, videbis spirituali peccatorum illorum bono non expedire, plenae conversionis donum ipsis citò & facile concedi, idcirco clementiam Dei decere, ut citò & facile non concedatur; sicut Tridentinum lect. 14. c. 8. declarat, divinam clementiam decere, ne ita nobis absque ulla satisfactione peccata dimittantur, ut occasione accepta, peccata leviora reputantes, velut injurii & contumeliosi Spiritui sancto, in graviora labamur, thesaurizantes nobis iram in die irae. Si propterea divinam clementiam decet, ne ita facile peccata nobis remittantur quoad poenam; eandem pariter clementiam propterea decet, ne ita facile nobis remittantur quoad culpam.

Est & alia ratio difficultatis respectivè ad consuetudinarios. Quia consuetudo ipsi altera natura est, ut est in proverbio. Difficile verò est naturam peccati exuere. Nec facile homo corrigi peccatum, ad quod faciendum necessitatur. Consuetudo verò peccati, quamdam necessitatem inducit ad peccandum, ut supra S. Thomam (post Augustinum alioque Patres) dicentem audivimus. Merito proinde Cornelius à Lapide in cap. 2. Epist. Jacobi dicit, quod contracto semel habi-

in peccandi, ex eo refurgere per poenitentiam, & propositum efficax arduum est & difficile. Est enim propositum hoc serium ardua, sublimis, difficilis, &c. Est item specialis ratio difficultatis respectu ad peccatum luxuriae: quia, ut S. Thomas docet 1. 2. q. 73. a. 5. ad 2. est maxima adhaerentia, & difficile ab eo potest homo eripi.

Denique peccatori, mortifero creaturarum amore tenaciter alligato, facile non est vera contritionis, etiam imperfectae, actum elicere, qui cum Sacramento sufficit ad reconciliationem cum Deo. Ad hoc quippe necesse est dolere de peccatis super omnia, etiam supra ipsam poenitentiam aeternam, ut constat ex dictis cap. 28. debetque proinde esse cum proposito cavendi peccatum super omnia; quod propositum (ut Cardinalis de Lugo observat disp. 5. de poenit. n. 32.) includit voluntatem conditionatam, qua velit pati etiam poenam inferni, si id necessarium est ad vitandum peccatum futurum. Hoc autem supposito, videtur esse valde difficile (ait Dicastillo de poenit. tr. 8. d. 2. dub. 10. n. 237.) habere actum contritionis. Neque enim ad hoc ut dolor & propositum sit efficaciter de peccato super omnia mala, sufficit excellentia motivi, quod de se sit potens ad causandum dolorem & propositum super omnia. Quia (ut Cardinalis de Lugo rursus observat loco citato n. 21.) quoddam motivum in se sit excellentius & potens ad causandum dolorem & propositum super omnia, non arguit voluntatem de facto ferri in obiectum super omnia. Potest enim voluntas ferri in obiectum, non pro dignitate v. g. in peccatum non cum tanta detestatione, quantum meretur, etiam dum in illud fertur sub motivo, quod potens fit ad movendum voluntatem ad illud pro sua dignitate detestandum. Videatur Navarra de Jubil. & Indulg. notab. 27. ubi inde probat, paucos lucrari Jubilaeam, quia admodum difficile est esse vere poenitentem. Quod saltem verum est post enorme crimen; praesertim saepe repetitum, vel consuetudine firmatum. Videatur & Soto lect. 17. ubi dicit, quod pro nihilo aut pro minimo (id est valde facili) ducere remissionem peccati, & gratiam poenitendi, unum est eorum, quae maxime timenda sunt Christianis. Illudque curandum esse Doctoribus, ut hanc periculosam persuasionem tollant, qua levissimum, imo ferè nullum negotium putatur esse, verè poenitentem. Cum tamen & maximum, & arduum reputetur à Patribus, nec unius horulae, aut momenti.

§. IV.

Solida non sunt quae in contrarium obijciuntur.

Objicit 1°. Junior quidam: Rogum peccatorum extinguimus, non tam aquis multis (inquit Chryostomus homil. 5. de poenit.) sed parvis cum lacrymis: multus enim peccati ignis, quem modica extinguit etiam lacryma. Ergo facilis est magnorum etiam peccatorum conversio: utpote ad quam modica sufficit lacryma; non necessaria proinde laboriosa poenitentiae opera. Imò solum Deus orationem vel parvam exigit (ait homil. 10.) atque universa dimittit peccata.

Respondet negando consequentiam, utpote quam negat vel ipse Chryostomus, ut proximè apparet. Quod igitur in posteriori hoc loco dicit, quod sensu dicat, ipsemet subiungit: *Dico... non ut ad inertiam compellam, sed à desperatione avocem. Nam ea nobis quam inertia majora confert mala.* Non vult igitur parvam orationem peccatoribus magnis ad plenam eorum conversionem, universorumque peccatorum remissionem ordinariè sufficere (imò contrarium exprimit in locis proximè referendis) sed in casu aliquo raro,

quo orationem parvam suppleat magna Dei misericordia, contritionem magnam concedentis ad orationem tempore parvam, seu modici temporis, sed magno deprecantis affectu seu fervore factam. Quod ordinariè esse non dicit Chryostomus, sed ei perperam affingit adversarius.

Eadem est responsio ad locum obiectum ex homil. 5. ubi utique sermo est de lacryma corporaliter parva & modica, vel tempore modico fluente, sed ex magna & plena animi contritione manante. Ad quam contritionem Chryostomus sibi non dicit magnos peccatores brevi tempore, vel sine magnis laboribus ordinariè pervenire. Imò contrarium verbis expressissimis pluribus in locis asserit. Utique homil. 12. in Epist. ad Hebr. *Qui cecidit in barathrum peccati, multo eget tempore, perfectaque poenitentia, lacrymisque ac planctibus, majorique ac vehementiori lamentatione, quam quae propter charissimos ostenditur.* Homil. 9. in Epist. ad Hebr. *explicans quale esse debeat medicamentum poenitentiae, quod sufficit ad delenda & abstergenda omnia peccata nostra. . . . Et quomodo conficitur? Primum (inquit) ex suorum peccatorum condemnatione & confessione. . . . Secundò, ex multa humilitate. . . . Oportet autem alia quoque addere humilitati, si talis sit, qualem B. David habebat, dicens: cor contritum & humiliatum Deus non despicies. Nam quod est contritum, non exurgit, non ferit, sed est paratum ad male patiendum. Talis est cordis contritio, etiam si affecta fuerit contumelia, etiam si male passa, quiescit, nec concitatur ad vindictam. Post humilitatem vero opus est intensis precibus, multis lacrymis, & interdu & noctu (nota bene singula). . . . Et post orationem adeo intensam, multa opus est elemosinarum. . . . deinde non irasci, neque injuria accepta meminisse, omnibus peccata remittere, &c.* An non hoc ipsum est quod asserimus? An non illa difficilia sunt peccatoribus, in contrarium asseritis? Imò sunt laboriosa poenitentiae opera quae requiruntur. Similia habet homil. 27. in Genes. *Exaudivit Deus & nos, si voluerimus in paucis illis diebus (Quadragesimae) speciem quoddam afferre, & jejunii subsidio non abuti, & excelsa fortitudia, continuis precibus placare Dominum, calentes profunderere lacrymas, delicta nostra sedulo confiteri, necnon & alia, quae exiguntur, afferre, animo (inquam) conteri & compangi, elemosinas dare largam (dum adest facultas) affectiones, quae mentem nostram perturbant, refranare, & ex anima eliminare, ita ut neque injurias illatas vindicare cupiamus, neque hostiliter in proximum affecti simus.* Ad istanc sine difficultate ordinariè pervenit magnus peccator? Imò (ut ait homil. 87. in Matth.) *ei difficillimum est resurgere, nisi generosissima sit anima.* Maxime id difficillimum est consuetudinario: quia, ut ait homil. 80. ad pop. Antioch. *mala cum fuerint plurimum immorata, potentiora sunt. Et planta quidem nuper huic confixa, facile revellitur; per multum temporis radicibus firmata, non itidem. Et aedificium recentè fundatum à vexantibus facile subvertitur; bene vero firmatum multa diruere conantibus praebes negotia. . . . Sic & vitio suo accidit affectui, si se circa primordia in animam nostram inserentem non prohibuerimus, neque fores occluserimus, ingressus jam insanabilem morbum susceptoribus infert, nisi magnam sibi vim intulerint.* Propterea hom. 14. in 2. ad Corinth. illos Sacerdotes erga lapsos summe benignos & misericordes esse docet, non qui citò solvunt, sed qui tamdiu medicantibus dolorose laboriosaque poenitentiae vinculis ligant, donec sese emendaverint, Deumque poenitentiae operibus sibi propitium reddiderint: *Si equum videris, qui in praecipitia feratur, frantum injicis, acriterque inhibes.*

ac sæpè flagellat. Atqui cruciatus hoc est. Verùm hujusmodi cruciatus salutem ei affert. Eandem igitur erga eos qui peccant rationem tene: vinculis eum, qui facinus inprudens admisit, coercere, usque dum Deum ipse sibi propitium reddiderit. . . . arctioribus divinæ iræ vinculis constringe. Si vincula ipse iniecero, Deus non jam vinciet: sin autem in vinculis eum non tenuero, ejusmodi eum vincula manent, quæ frangi nullo modo queant, &c. Vide suprâ n. 74.

570 Objicit 2°. Hennequiers in *Tract. Theologico*, quo demonstratur, &c. ad plenam conversionem peccatoris, quàmlibet inveterati, consuetudinarii, &c. tria solum requiruntur, amor Dei super omnia, inde natus dolor de peccatis in Deum commissis, atque ex utroque derivatum propositum firmum & efficax non peccandi de cætero. Ergo si primum facile fit, facile est secundum & tertium. Sed primum dicto peccatori facile est. Ut enim August. scim. 59. de temp. in reliquis operibus bonis potest interdum aliquis qualencumque excusationem præstendere. . . . Numquid potest dicere, non possum diligere? Et alibi: Quomodo est grave, cum sit dilectionis mandatum? O suave nimis & dulcissimum mandatum! exclamat S. Thomas à Villanova.

Respondeo negando subsumptum. Tamen enim amare Deum super omnia, amore pleno & efficaci, absolute & per se facile fit, jucundum, & suave habenti habitum charitatis; per accidens difficile est, respectivè ad dictum peccatorem, ob impedimentum mundanæ cupiditatis, quâ fortissimè & tenacissimè fascinator, & alligatur. Et quia amor ille non est ipsi possibilis nisi ex dono Dei, qui illud ipsi facile concedere non vult. Ob rationes §. 3. & c. 37. §. 5. deductas.

571 Objicit 3°. amor Dei super omnia respectivè ad dictum peccatorem saltem facilis est per gratiam, ipsi semper paratam, totiesque concessam, quoties illam ut oportet imploraverit.

Respondeo negando suppositum. Tamen enim gratiam illam Deus semper parat & offerat voluntate antecedenti; eam plerumque subtrahit voluntate consequenti, ob frequentem illius abusum, post quem facile illam non restituit, sed ob rationes locis relatis enarratas vult magnis precibus, ferventibus desideriis, & laboriosis operibus implorari, prout infra ostendemus cap. 41.

572 Objicit 4°. usque adeo peccatoris justificatio facile fit, ut in instanti fiat, juxta S. Thomam 1. 2. q. 113. a. 7.

Respondeo in tantum fieri in instanti, in quantum gratiæ sanctificantis instanti fit in instanti; sed liberum arbitrium magni peccatoris, præsertim inveterati & consuetudinarii, ad eam recipendam, secundum ordinariam divinæ gratiæ economiam, non disponitur in instanti, nec subitò. Et si quando id fiat, miraculosè fit, uti S. Thomam dicentem non semel vidimus. Nec S. Doctor id dumtaxat asserit de justificatione antonomasticè perfectâ per infusionem gratiæ & charitatis, seu sanctitatis perfectæ: verùm etiam de justificatione perfectâ, qualis communiter & ordinariè acquiritur per Pœnitentiæ Sacramentum. Vult enim S. Doctor eo modo miraculosam esse justificationem perfectam impij, quo miraculosa est sanitas perfecta hominis graviter infirmi (illâ quippe similitudine seipsum explicat); nedum verò miraculosa est hominis graviter infirmi subitanea sanitas antonomasticè perfectâ, id est sanitas excellenter robusta; verùm etiam sanitas perfectâ, qualis per ordinariam curationem communiter recuperari solet post gravem morbum; quâ scilicet æger simpliciter dicitur sanitati restitutus, tamen nondum excellenter roboratus viribus. Potèd (ut benè observat Obstratus in Apolog. doctr. de laborioso

bapt.) non eadem in omnibus peccatoribus est conversionis difficultas ac tarditas; sed eò major, vel minor esse solet, quò magis in corde radicatus & tenax est amor creaturæ prædominans, quo peccatur. Unde major esse solet in consuetudinariis, quàm in recidivis; major (cæteris paribus) in frequentibus, quàm in semel lapsis dumtaxat. Cæteris (inquam) paribus: quia semel lapsus ex certa malitia, difficiliter convertitur, quàm plurius semel lapsus ex ignorantia, vel infirmitate (ut pote gravius, diuturnius, & periculosius lapsus, juxta S. Thomam 1. 2. q. 87. a. 4.) semel etiam lapsus in peccatum maximè tenax, præsertim luxuriæ, difficiliter convertitur, quàm bis aut ter lapsus in alio genere non viscoso. Quia, ut S. Doctor ait q. 73. a. 5. ad 2. peccatum luxuriæ est maxime adhaerentis, & difficile ad eo homo potest eripi.

CAPUT XXXIX.

Ad plenam conversionem magni peccatoris magna requiritur Dei gratia & misericordia, precibus magnis ordinariè impetranda.

Non sine magna ratione Petrus Soto lect. 17. §71 conquiritur, pœnitentiæ donum non satis estimari à plerisque Christianorum, in pœnitentiæ negotio reverà sic se gerentibus, quali minimo negotio vera ageretur pœnitentiæ, post commissa crimina. Quod quidem accidit ex mollitie & ignavia novissimorum horum temporum; sed cui magnum fomitem (inquit in addit. ad §. p. Methodi Confess. tit. de Confess.) subministrant tanta, tamque varia & diversa, quæ doceri conspiciunt, ut vehementer timeamus à variis & peregrinis doctrinis. Aliis persuasum est animo & intentione quantumvis remissis veram agi pœnitentiæ. . . . Alii aliis pietatis & misericordiæ prætextibus statim consolari volunt, & securos reddere pœnitentes. Quibus omnibus verba hæc Cypriani respondent. . . . *Cum scriptum sit, qui vos vescebat dicunt, in errorem vos mittunt, &c.*

Notet hæc Reymakers, qui in appendice suæ §74 responsionis brevis n. 252. verè & sufficienter pœnitentes censet peccatores, qui orationuculam continentem actum contritionis legunt, cum intentione seu voluntate eliciendi actum contritionis. Occasionem sic opinandi accipere potuit ex Methodo Confessionis loco citato, ubi sic: quicumque ex animo & devotè sequentes veritates dixerit, sciat se esse in gratia, etiam si omnia prædicta peccata admisisset.

Domine Jesu Christe, sic vel sic contra tuam infinitam bonitatem peccavi. Quod mihi impij mis duplè: ratione ejus pœnitentiæ ago, quia te offendi, qui totus es venerandus & colendus, quòdque mandatum tuum transgressus sum.

Domine Jesu Christe, bonum habeo propositum, tuo juvamine intercedente, mihi in futurum præcavendi, ne recidam in peccatum, & peccatorum occasiones pro viribus evitandi.

Domine Jesu Christe, bonam habeo voluntatem, peccatorum meorum confessionem integre faciendi tempore & loco, secundum tuam & sanctæ Matris Ecclesiæ præceptum, necnon restituendi unicuique ablatum, cum facultas erit.

Sed qualiter tres illæ veritates, ex Gersono §71 sumptæ (prosequitur Soto in fine annotationis supradictæ) sint accipiendæ, hinc intellige. Primum hoc errò sciri non potest, an scilicet ex animo, eoque pleno, & devotè ex toto corde peccator dixerit; sed est nonnunquam de eo testimonium conscientiæ, quòd nos possit consolari, si illæ veraciter, si ex toto corde, plenaque voluntate